

Navigatorerna i Sverige – då & nu

Här följer en översikt över vår historia. Allt går inte att berätta, men här kan du relativt kortfattat läsa om vad vi gjort och hur arbetet utvecklats. Det är inte bara en beskrivning av verksamhet, utan vi berättar även varför vissa förändringar gjordes så att du kan få en uppfattning om hur vi tänkte, samt vilka erfarenheter och idéer som styrde vårt arbete.

När, var och hur det började – och fortsatte

Navigatorernas historia började i USA 1933. En person, Dawson Trotman, hjälpte en annan person att växa i sin tro. Den personen hjälpte i sin tur ytterligare en och så fortsatte kedje-reaktionen. Ur denna erfarenhet växte mottot:

Att lära känna Kristus och göra honom känd.

Längtan efter att lära känna Kristus mer och att förmedla de goda nyheterna – det kristna evangeliet – vidare till andra har funnits som en motor hos de som deltagit i Navigatorernas arbete. Det är den längtan och inriktning som i alla år drivit arbetet vidare och som fört oss till att söka relevanta vägar för att bygga relationer med människor och utveckla verktyg för att använda Bibeln – Den Stora Berättelsen – och låta den ge avtryck i våra liv.

Idag finns Navigatorerna i över 100 länder runt om i världen. Varje land är fristående, men gemensamt organiserade i ett samarbete kallat ”The Navigators - A Worldwide Partnership”, se vidare www.navigatorsworldwide.org

I Sverige har vi funnits sedan 1956 och är idag organiserade som en ideell förening. Utvecklingen i Sverige beskrivs nedan uppdelat i decennier.

1950-talet

Verksamheten i Sverige började med att bibelstudiematerial från amerikanska Navigatorerna, The Navigators, översattes från engelska till svenska av Paul och Ulla Lilienberg. Materialen användes runt om i Sverige i samband med AKO-kampanjerna (Allkristen Offensiv) i slutet på 1950- och början på 1960-talet. Navigatorerna utbildade också medhjälpare och rådgivare till kampanjerna. Ansvarig för detta var Karl-Erik Freed, som senare också ansvarade för Navigatorernas kontor i Örebro.

Syftet med materialen var att hjälpa människor att själva läsa Bibeln och kunna dra praktisk nytta av det man läste för sitt eget vardagsliv. Det handlade om lärjungaskap. Bibelstudierna liknade korrespondenskurser och sändes in till Navigatorernas kontor för att rättas. Detta var nytt inom svensk kristenhet. Vårt adressregister omfattade cirka 30 000 namn på människor som fick hjälp att på detta sätt läsa och studera Bibeln. Den enskilda individens betydelse och växande i tro var ett tydligt synsätt i arbetet.

1960-talet

Med utgångspunkt från kontaktnätet som skapades via AKO-kampanjerna startades årliga sommarkonferenser. En del av dessa konferenser kom så småningom att genomföras gemensamt med navigatörsarbetena i Norge och Danmark.

I förlängningen påbörjades ett ungdomsarbete i Malmö som blev utgångspunkten för ett vidare fokus på att nå studenter och nu på flera orter i Sverige. Medarbetare från amerikanska Navigatörerna, med Noel och Karin Nelson i spetsen, kom till Sverige för att bistå och utveckla arbetet tillsammans med svenska ledare, där Jan Persson så småningom blev den förste verksamhetsledaren. Vi ville hjälpa studenter att upptäcka och fördjupa kristen tro och att, genom att läsa Bibeln, följa i Jesu fotspår. Arbetssättet var att träffas i smågrupper i hemmen, läsa Bibeln tillsammans och hjälpa varandra med praktiska tillämpningar. Tillsammans med detta fanns också viljan och synsättet att nå andra; att göra Kristus känd. Därför startades olika initiativ för evangelisation, främst bland yngre människor.

1970-talet

Navigatörerna satsade nu framför allt på att nå studenter i Uppsala, Stockholm, Göteborg och Örebro. Det ordnades träffar med studenter, bibelstudiegrupper, temakvällar, endagskonferenser och nationella sommar- och vinterkonferenser med upp till 400 deltagare.

Det fanns omfattande studiematerial¹ som handlade om att vara lärjunge och materialen var också ett stöd för den personliga bibelläsningen. Inte minst blev vi kända för att memorera bibelverser av betydelse för vardagslivet, något som också var nytt inom den svenska kristenheten.

På de olika studieorterna fanns anställda medarbetare som ledde de lokala satsningarna. Omfattningen var cirka 30–70 deltagare på varje ort. Verksamheten var ekumenisk till sin karaktär. De som deltog kom från olika kristna traditioner och kyrkor. Några församlingar stödde verksamheten ekonomiskt. Det fanns även deltagare från sekulära, icke-kyrkliga sammanhang. Gemensamt fanns en önskan och längtan efter djupare andligt liv med Kristus och att förmedla detta vidare. Ytterligare ett fokus i verksamheten var att träna ledare.

Det svenska arbetet bidrog nu även internationellt genom att sända ut medarbetare till navigatörsarbeten i Kenya, Norge och Finland.

---

¹ Studier om det kristna livet, Studier om lärjungaskap, material för systematisk bibelmemorering

1980-talet

Sekulariseringen i Sverige påverkade nu starkt Navigatörernas arbete. Det var inte längre lika lätt att använda de kontaktsätt och material vi tidigare gjort. Det blev uppenbart att de flesta studenter vi mötte inte hade kristen/kyrklig bakgrund eller erfarenhet av kristen tradition. De var som regel helt kyrkoovana. Relationers betydelse för att skapa tillit till kristen tro blev nu påtaglig och nya former av ”mötesplatser” för existentiella och andliga samtal behövdes. År 1988 skrev Rolf Gustafson boken ”Ingen tid för snabba svar” (Libris Förslag) som trycktes i drygt 14 000 exemplar. Den beskrev effekten av sekulariseringen och hur en förändrad hållning var både nödvändig och möjlig för att förmedla evangeliet.

Från 1986 blev varje land en självständig enhet i det globala navigatörssammanhanget. Detta ledde till att arbetet fick olika uttryck i olika länder utifrån lokal kontext och tradition, även om vision och värderingar fortsatt delades. I Sverige förändrades under denna omställningsprocess både synsätt och metodik till att mer passa svensk kultur och trostradition. Kvar fanns dock den grundläggande längtan efter livet med Jesus Kristus och önskan att ge detta vidare. Dessa drivkrafter gav energi att outtröttligt prova nya vägar för att bygga relationer med människor.

Utgångspunkten förändrades från att ha handlat om frågor kring kristen tro och lärjungaskap, till att starta i aktuella livsfrågor – så kallade tidsbundna frågor. Därifrån kunde vi närma oss frågor om kristen tro och livsstil – så kallade tidlösa frågor. Det kan beskrivas som en svängning från ”tro till liv”, mot ”liv till tro till liv”. Självklart fanns fortsatt fokus på lärjungaskap och trons betydelse i vardagen.

Navigatörernas arbete inriktades under denna period även på gymnasister, först i Lund och senare i Göteborg och Linköping.

Vi utvecklade nytt material kring livs- och trosfrågor, baserat på en helhets- syn på människan².

Parallellt med arbetet bland gymnasister och studenter vidgades verksamheten till att även omfatta ett nätverk av yrkesverksamma, som en naturlig följd av tidigare studentarbete. Denna del av verksamheten kallades ”det allmänna arbetet”. Vi fortsatte att använda material, mötas i grupper och på regionala och nationella konferenser, för att stimuleras att fortsätta växa och leva som kristna, enskilt och tillsammans med andra.

Under 1980-talet leddes arbetet av Rinus Baljeu. De anställda genomförde en utvecklingsprocess kring kristet arbete bland kyrkoovana och bibliska rötter för ledarskap. Denna process kom att under den följande tioårsperioden leda till en utveckling som påtagligt förändrade vår verksamhet.

² Häftesserien Människan och Jesus, samt bibelstudiematerialet På Väg

1990-talet

Under denna period och förändringsprocess uttrycktes nu vår drivkraft och längtan på följande sätt:

*Navigatorernas verksamhet syftar till att göra det kristna evangeliet tillgängligt
så att människor i vår samtid kan tillgodogöra sig det.
Därför vill vi inspirera människor till
att fördjupa sina personliga erfarenheter av kristen tro.*

Från att under tidigare decennier haft flera anställda som fungerade som ”motorer” och samordnare i de lokala verksamheterna, samt en tydlig organisation i både administration och aktiviteter, gick vi nu mot stora förändringar. Dessa grundade sig i en vilja att utvecklas för att bättre kunna ge dagens människor en chans att erfara Gud och ge tron en plats i sina liv. Med utgångspunkt från reflektionerna på 80-talet togs praktiska konsekvenser och vi valde en tydlig inriktning mot sekulariserade kyrkoovana människor. Under den här perioden blev våra erfarenheter av att arbeta med sekulariserade människor uppmärksammas både bland församlingar i Sverige och i det europeiska navigatörsarbetet.

Rinus Baljeu började nu, tillsammans med en navigatörsledare från England, leda hela det europeiska arbetet. I Sverige bildades en systerorganisation, NavPartners, för att ta vara på anställdas erfarenheter av missionsarbete i Afrika. Inriktningen var bistånd i partnerskap med navigatörer i Afrika.

Från att ha varit en organisation med tydliga verksamheter och flera anställda på olika orter utvecklades vi mot ett nationellt nätverk av relationer. Endast en anställd, verksamhetsledaren Berne Persliden, stod nu tillsammans med styrelsen för samordning och kommunikation. Verksamhetsledaren var också ”motor” för strävan att tänka och leda arbetet vidare. Individer och små grupper levde lokalt ut sina navigatörserfarenheter i de sammanhang man stod i eller tog initiativ till.

Navigatörerna verkade nu på mer individuell basis genom att ”slå följe”, som medvandrare med människor som fanns runt omkring. Dialog och gemensamt lärande blev mer kännetecknande i vårt syn- och arbetssätt. Vi fick fungera som initiativtagare och resurs för samtal om livs- och trosfrågor. Vi erbjöd, med en tyngdpunkt på åldrarna 25–40 år, mötesplatser i form av grupp-sammanhang och temahelger för input, reflektion och samtal med helhetsperspektiv på liv och kristen tro – något vi kallade livsorientering.

Vårt sätt att läsa och använda Bibeln fick en förskjutning åt det narrativa, där berättelsen fick mer utrymme. Det kan grovt sett beskrivas som en förskjutning från att läsa Bibeln framför allt för att förstå, till att mer läsa Bibeln för att bli berörd. Bibelanvändning, smågrupper kring livs- och trosfrågor samt temahelger och temakvällar var fortsatt kännetecknande för Navigatorerna. Personligt lärjungabyggande och att dela med sig av tro såg annorlunda ut, för tiderna hade förändrats, men att lära känna Kristus och göra honom känd var en lika levande motivation.

2000-talet

Navigatörerna bestod nu av ett nätverk av människor utspridda i landet. Till viss del och på olika sätt hade de, utifrån gemensam historia och vänskap, kontakt och stimulerade och uppmuntrade varandra, och de försökte i vars och ens livssituation bidra till andra. Som anställd resurs för föreningen/nätverket fanns verksamhetsledaren.

År 2009 utkom boken ”Gruppen som började läsa Bibeln” skriven av Berne Persliden. Den var en sammanställning av Navigatörernas erfarenheter av smågrupper och bibelläsning med kyrkoovana människor. Boken spreds i olika kristna samfund och kyrkliga sammanhang med en upplaga av ca 1300 exemplar.

Medlemsantalet i föreningen var drygt 200 och relativt konstant. Nyhetsbrev och information spreds till cirka 370 personer som på olika sätt haft eller hade direkt eller indirekt kontakt med verksamheten.

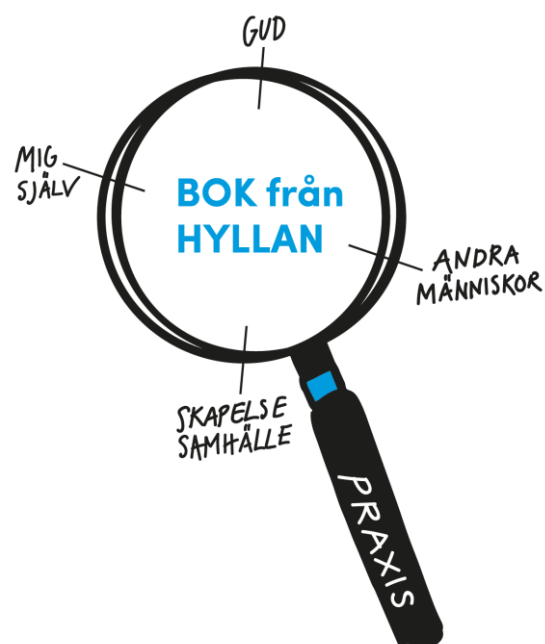

Möten kring livs- och trosfrågor – som vi ofta kallade livsorientering – var fortfarande centralt för verksamheten. Vi utvecklade ett koncept för helhetssyn kring både bibel användning och livsfråge-teman. För att belysa våra liv användes fyra livsdimensioner; relationen till Mig själv, Andra, Skapelse/Samhälle och Gud. Självkänedom blev ofta en ingång till djupare existentiella samtal och för detta användes modellen Enneagrammet. Bibelläsning, smågrupper som träffades i hemmiljö kring angelägna livs- och trosfrågor samt temahelger och temakvällar var fortsatt våra kännetecken för att leva visionen.

2010-talet

Tryckt nyhetsblad fanns med redan från starten 1956 och ändrades nu till digitalt format. En hemsida hade startats i ett tidigare skede och utvecklades nu successivt.

För att göra det enkelt att närma sig personliga frågor om livet och kristen tro utvecklades en ny samtalsmetod för grupp, Bokhyllan & Förstoringsglaset. Metoden kan användas med både livsfrågeteman och med Bibeln, gärna i kombination.

Erfarenheter vi gjort i vår egen verksamhet och i församlingar, visar att samtalsmetoden är användbar både i olika sociala sammanhang och åldrar, även i grupper med blandade åldrar. Ledarhandledning (inklusive engelsk version) finns att ladda ned från hemsidan, liksom fördjupningsmaterial.

Vi genomförde under åren 2015–2017 ett samverkansprojekt med Equmeniakyrkan, dess ungdomsorganisation Equmena och Studieförbundet Bilda. Syftet var att gemensamt stimulera bibel användning, gruppsamtal och att mötas i blandade åldrar, genom just samtalsmetoden Bokhyllan & Förstoringsglaset.

År 2016 firade vi 60-årsjubileum. Vi kunde se tillbaka på ett envist arbete att söka nya vägar för att fördjupa våra andliga liv med Gud och förmedla erfarenheterna vidare. Fortfarande fokuserade vi på Bibeln som källa och inspiration och värdet av att hjälpa varandra, för att leva ett kristet liv i vardagen. Detta har lyst genom alla decennier, även om metodik och ledarskap hela tiden har förändrats för att passa i de sammanhang vi verkat i och utifrån de förutsättningar vi haft.

Nu-läge 2019

Syftet med Navigatorerna – tanken och längtan bakom varför vi finns till – har i grunden inte ändrats från hur det en gång formulerades, men beskrivs idag med följande ord i föreningens ändamålsparagraf:

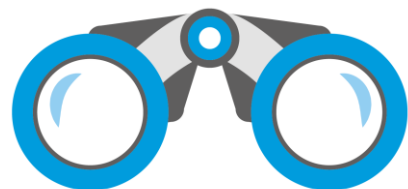
Navigatorerna vill göra budskapet om Jesus Kristus tillgängligt och verksamt tillsammans med människor i vår samtid.

Efter att under de senaste två decennierna ha fungerat som resurs för människor som lämnat högskolestudier och befinner sig i familje- och yrkesliv, vänder vi oss återigen, sedan ett par år tillbaka, på ett riktat sätt till studenter. Vi vill ge unga vuxna idag en liknande möjlighet som den vi själva haft sådan glädje och nytta av. Vi vill låta varje ny generation få del av Navigatorernas inriktning.

Genom att ta kontakter på studenthem i Göteborg har vi mött intresse för samtal och sammanhang för livs- och trosfrågor. Smågrupper har bildats, några träffas för samtal på tu man hand och vi har haft större grupp-event med input/föreläsning och dialog kring olika teman.

Styrelsen har formulerat tre målsättningar för verksamheten, med sikte på år 2021:

- ett tydligt arbete med unga
- ett större och mer aktivt nätverk där fler är med i livsnära och livsviktiga samtal och får erfarenheter av vardagsliv med Gud, som ger stöd i livsvandringen.
- fler tränade värddar och ledare för mötesplatser, med tillgång till enkla verktyg

Som resurspersoner för Navigatorernas verksamhet och det nätverk av människor som föreningen består av finns ett ledarteam med både anställda och frivilliga medarbetare. Teamet ansvarar för samordning, kommunikation, initiativ till mötesplatser, utveckling av material, satsningen bland studenter, dokumentation av erfarenheter samt kontakt med den internationella organisationen The Navigators.

Navigatörernas arbete finansieras uteslutande av gåvor och medlemsavgifter. Alla som vill vara med och skapa mötesplatser för livs- och trosfrågor runt om i landet är välkomna att bidra; med både gåvor, bön och genom att själva delta i verksamhet.

Om du utöver denna skildring av *Navigatörerna i Sverige – då & nu* vill ha en kortfattad överblick av historiken i bildform så finns en pdf att tillgå på hemsidan. Det är delar ur en PowerPoint-presentation från 60-årsjubiléet (år 2016) gjord av Berne Persliden (reviderad 2019).

*Denna historik är sammanställd av Annika Andreasson och Berne Persliden.
Maj 2019*

Copyright:
Navigatörerna 2019
navigatorerna.se

